**Отзыв зарубежного научного консультанта**

**на докторскую диссертацию (PhD) Есімхан Г.Е. на тему: «Экономический механизм финансовой поддержки сельского хозяйства с целью обеспечения его устойчивого развития»**

**Актуальность темы диссертационного исследования.** Механизм финансовой поддержки сельского хозяйства является значимой частью экономического регулирования аграрной экономики. Проблема повышения эффективности финансовой поддержки является одной из важнейших как в нашей стране, так и за рубежом. Особую остроту вызывают вопросы форм, методов, объёмов и направлений финансовой поддержки. Несмотря на то, что в Казахстане сложилась тенденция к увеличению объёмов финансовой поддержки сельского хозяйства, ее уровень существенно отстает как от уровня развитых западных стран, так и наших ближайших соседей.

В современных условиях вызовов и угроз, исследования по совершенствованию поддержки аграрного сектора должны вестись не только в целях повышения результативности использования бюджетных средств, но и в целях сохранения и наращивания объемов производства сельскохозяйственной продукции, ускорения импортозамещения, развития экспорта продукции АПК. При этом выработка решений по совершенствованию аграрной политики, оптимизации форм и механизмов господдержки должны базироваться на обоснованных критериях оценки эффективности. В связи с этим выработка методологических и практических подходов к оценке экономического механизма финансовой поддержки сельского хозяйства, а также разработка предложений по повышению его эффективности, чему посвящено диссертационное исследование, представляется весьма актуальным.

Докторская диссертация (PhD) Есімхан Г.Е. на тему: «Экономический механизм финансовой поддержки сельского хозяйства с целью обеспечения его устойчивого развития» состоит из введения, трех глав, заключения и списка использованных источников.Объектом исследования являются экономические отношения, возникающие в процессе развития сельского хозяйства Костанайской области. В качестве предмета исследования автор выделяет одно из свойств объекта, в частности, экономический механизм финансовой поддержки сельского хозяйства, способствующий ее устойчивому развитию. Предмет и объект полностью соответствуют целям, задачам и содержанию исследования.

В работе четко проведено размежевание между критикой сложившихся подходов к оценке экономического механизма финансовой поддержки сельского хозяйства и выдвижением собственных рекомендаций по доработке этих подходов.

Для достижения поставленной в диссертационной работе цели автором были успешно решены следующие основные пункты: уточнены подходы к определению понятия и содержанию экономического механизма финансовой поддержки сельского хозяйства; проанализированы современное состояние и система финансовой поддержки сельскохозяйственного производства в Костанайской области; определены основные меры и предложены основные

направления совершенствования системы финансовой поддержки сельского хозяйства в Казахстане с целью решения выявленных проблем.

Представленная работа имеет широкую теоретическую и практическую значимость. Теоретическая значимость заключается в обогащении научных подходов к оценке экономического механизма финансовой поддержки в сельском хозяйстве на основе системного подхода. Практическое применение результатов работы можно найти при разработке мероприятий для руководителей и специалистов аграрных предприятий, органов государственного управления в сельскохозяйственной области, а также в процессе принятия управленческих решений на макро- и микроэкономическом уровнях. Также выявленные научные результаты можно использовать в преподавании экономических дисциплин. Теоретическая и практическая значимость работы полностью подтверждается полученными результатами и соответствует элементам новизны.

К достоинствам работы Есімхан Г.Е. следует отнести опору диссертанта на качественные литературные источники, а также полноту обоснований, выдвигаемых на защиту результатов исследования. Выводы и рекомендации вытекают из диссертационного исследования, обоснованы теоретически, подкреплены актуальными статистическими данными, собственными аналитическими расчетами, результатами эконометрического моделирования.

Автором использована широкая информационная база исследования, включающая международные и казахстанские базы данных. В работе автор дает анализ механизма финансовой поддержки в Казахстане, опираясь на соответствующие официальные законодательные источники - данные министерств и агентств Республики Казахстан.

Диссертация соответствует требованиям, предъявляемым к указанному виду работ, в плане актуальности выбранной темы, новизны выносимых на защиту положений, апробации, научной достоверности результатов.

Работа выполнена на высоком научном уровне, с применением системного подхода и комплексного взгляда на проблемы субсидирования сельского хозяйства. Есімхан Г.Е. обработала большой теоретический и эмпирический материал, проявляя высокий уровень самостоятельности и скрупулезности.

В целом, докторская диссертация на тему: «Экономический механизм финансовой поддержки сельского хозяйства с целью обеспечения его устойчивого развития» представляет собой законченный научный труд, содержит важные теоретические и практические результаты, и рекомендуется к защите, а ее автор Есімхан Г.Е. заслуживает присуждения степени доктор (PhD) по специальности 8D04101 - «Экономика».

доктор экономических наук, профессор,
заведующий кафедрой «Экономика»
Кыргызского национального университета
имени Жусупа Баласагына

03.10.2024г. Алыбаев Джапар Бузурманкулович

Подпись Алыбаева Д.Б. заверяю
Нач. по кадр. работе

**«Ауыл шаруашылығын оның тұрақты дамуын қамтамасыз ету мақсатында қаржылық қолдаудың экономикалық механизмі» тақырыбында Г.Е. Есімханның (PhD) докторлық диссертацияға**

**ПІКІР**

**Диссертациялық зерттеу тақырыбының өзектілігі.** Ауыл шаруашылығын қаржылай қолдау механизмі аграрлық экономиканы экономикалық реттеудің маңызды бөлігі болып табылады. Қаржылық қолдаудың тиімділігін арттыру мәселесі біздің елімізде де, шетелде де маңызды мәселелердің бірі болып табылады. Қаржылық қолдаудың нысандары, әдістері, көлемі мен бағыттары ерекше айқындық тудырады. Қазақстанда ауыл шаруашылығын қаржылай қолдау көлемінің ұлғаю үрдісі қалыптасқанына қарамастан, оның деңгейі дамыған батыс елдерінен де, біздің жақын көршілерімізден де айтарлықтай артта қалып отыр.

Қазіргі заманғы сын-тегеуріндер мен қауіп-қатерлер жағдайында аграрлық секторды қолдауды жетілдіру жөніндегі зерттеулер бюджет қаражатын пайдаланудың нәтижелілігін арттыру мақсатында ғана емес, сонымен қатар ауыл шаруашылығы өнімін өндіру көлемін сақтау және ұлғайту, импортты алмастыруды жеделдету, АӨК өнімінің экспортын дамыту мақсатында да жүргізілуге тиіс. Бұл ретте аграрлық саясатты жетілдіру, мемлекеттік қолдау нысандары мен механизмдерін оңтайландыру жөніндегі шешімдерді әзірлеу тиімділікті бағалаудың негізделген өлшемдеріне негізделуге тиіс. Осыған байланысты ауыл шаруашылығын қаржылық қолдаудың экономикалық механизмін бағалаудың әдіснамалық және практикалық тәсілдерін әзірлеу, сондай-ақ диссертациялық зерттеуге арналған оның тиімділігін арттыру бойынша ұсыныстар әзірлеу өте өзекті болып көрінеді.

«Ауыл шаруашылығын оның тұрақты дамуын қамтамасыз ету мақсатында қаржылық қолдаудың экономикалық механизмі» тақырыбындағы Г.Е.Есімханның (PhD) докторлық диссертациясы кіріспеден, үш тараудан, қорытындыдан және пайдаланылған дереккөздер тізімінен тұрады. Зерттеу объектісі Қостанай облысының ауыл шаруашылығын дамыту процесінде туындайтын экономикалық қатынастар болып табылады. Зерттеу пәні ретінде автор объект қасиеттерінің бірін, атап айтқанда оның тұрақты дамуына ықпал ететін ауыл шаруашылығын қаржылық қолдаудың экономикалық механизмін анықтайды. Пән мен объект зерттеудің мақсаттарына, міндеттеріне және мазмұнына толық сәйкес келеді.

Жұмыста ауыл шаруашылығын қаржылай қолдаудың экономикалық механизмін бағалаудың қалыптасқан тәсілдерін сынау мен осы тәсілдерді пысықтау бойынша өз ұсынымдарын ұсыну арасында нақты ажырату жүргізілді.

Диссертациялық жұмыста қойылған мақсатқа қол жеткізу үшін автор мынадай негізгі тармақтарды сәтті шешті: ауыл шаруашылығын қаржылық қолдаудың экономикалық механизмінің түсінігі мен мазмұнын айқындау тәсілдері нақтыланды; Қостанай облысындағы ауыл шаруашылығы өндірісін қаржылық қолдаудың қазіргі жағдайы мен жүйесі талданды; негізгі шаралар айқындалды және анықталған проблемаларды шешу мақсатында Қазақстандағы ауыл шаруашылығын қаржылық қолдау жүйесін жетілдірудің негізгі бағыттары ұсынылды

Ұсынылған жұмыстың кең теориялық және практикалық маңызы бар. Теориялық маңыздылығы жүйелі тәсіл негізінде ауыл шаруашылығындағы қаржылық қолдаудың экономикалық механизмін бағалаудың ғылыми тәсілдерін байыту болып табылады. Жұмыс нәтижелерін практикалық қолдануды аграрлық кәсіпорындардың, ауыл шаруашылығы саласындағы мемлекеттік басқару органдарының басшылары мен мамандары үшін іс - шараларды әзірлеу кезінде, сондай-ақ макро және микроэкономикалық деңгейлерде басқару

шешімдерін қабылдау процесінде табуға болады. Сондай-ақ, анықталған ғылыми нәтижелерді экономикалық пәндерді оқытуда қолдануға болады. Жұмыстың теориялық және практикалық маңыздылығы алынған нәтижелермен толық расталады және жаңалық элементтеріне сәйкес келеді.

Г. Е. Есімхан жұмысының артықшылықтарына диссертацияның сапалы әдеби дереккөздерге сүйенуі, сондай-ақ зерттеу нәтижелерін қорғауға ұсынылған негіздемелердің толықтығы жатады. Қорытындылар мен ұсыныстар диссертациялық зерттеуден туындайды, теориялық тұрғыдан негізделген, өзекті статистикалық мәліметтермен, өзіндік аналитикалық есептеулермен, эконометрикалық модельдеу нәтижелерімен расталған.

Автор халықаралық және қазақстандық деректер базасын қамтитын зерттеудің кең ақпараттық базасын пайдаланған. Жұмыста автор тиісті ресми заңнамалық дереккөздерге-Қазақстан Республикасы министрліктері мен агенттіктерінің деректеріне сүйене отырып, Қазақстандағы қаржылық қолдау механизміне талдау жасайды

Диссертация таңдалған тақырыптың өзектілігі, ережелердің жаңалығы, тестілеу, нәтижелердің ғылыми сенімділігі тұрғысынан көрсетілген жұмыс түріне қойылатын талаптарға сәйкес келеді.

Жұмыс жүйелі тәсілді және ауыл шаруашылығын субсидиялау проблемаларына кешенді көзқарасты қолдана отырып, жоғары ғылыми деңгейде орындалған. Г. Е.Есімхан үлкен теориялық және эмпирикалық материалды өңдеп, өзіндік және ұқыптылықтың жоғары деңгейін көрсетті.

Жалпы, «Ауыл шаруашылығын оның тұрақты дамуын қамтамасыз ету мақсатында қаржылық қолдаудың экономикалық механизмі» тақырыбындағы докторлық диссертация аяқталған ғылыми еңбекті білдіреді, теориялық және практикалық маңызды нәтижелерді қамтиды және қорғауға ұсынылады, ал оның авторы Г. Е. Есімхан 8D04101 – «Экономика» мамандығы бойынша доктор (PhD) дәрежесін ұсынуға лайық.

Жүсіп Баласағын атындағы
Қырғыз ұлттық университетінің
экономика ғылымдарының докторы, профессор,
"Экономика" кафедрасының меңгерушісі

03.10.2024 Қолы / *қол қойылды* / Алыбаев Джапар Бузурманкулович

**Мөр:** */Жүсіп Баласағын атындағы Қырғыз ұлттық университеті кадрлар бөлімі/*

*Орыс тілінен қазақ тіліне аударманы "GLOBAL" аударма бюросының аудармашысы Альмира Қарабаева орындады. / Қазақстан Республикасы, Астана қ., Email: almira0585@mail.ru. ұялы телефон: +7 705 766 97 38*

Переводчик: Карабаева Альмира Айтпековна _____

Для заверения переводов
Аударманы куәландыру үшін

04 ноября 2024 года .

Я, Саутбаев Ануар Сагитжанович, нотариус города Костанай нотариального округа Костанайской области Республики Казахстан, (Лицензия № 0002114, выданная Министерством юстиции Республики Казахстан, седьмого февраля две тысячи пятого года), свидетельствую подлинность подписи переводчика Карабаевой Альмиры Айтпековны. Личность переводчика установлена, дееспособность и полномочия проверены.

Зарегистрировано в реестре № 961
Взыскано – 1957 тенге
Нотариус:

Нөмірленді және бау өткізілді
4 (төрт) бетте
және Костанай қаласының жекеше нотариустың
мөрімен бекітілді
Документ прошнурован и опечатан печатью
нотариуса г.Костанай
на 4 (четыре) листах
Нотариус Саутбаев А.С.

ET290171224110415150SO143620
Нотариаттық іс-әрекеттің бірегей нөмірі / Уникальный номер нотариального действия